

5. Juli 1803:

Reglem. for Fattigvæsenets provisoriske Indretning og Bestyrelse paa Landet i Dmk.

(Bekjendtgiort af Cancelliet). p. 222.

Ligesom der ved Pl. 15 Jun. 1802 er foreskrevet de Regler, hvorefter Fattigvæsenet paa Landet i Sieland, indtil videre, skulde indrettes og bestyres; saa har Kongen nu, under 10 Jun 1803, bifaldet følgende Reglement for Fattigvæsenets provisoriske Indretning og Bestyrelse paa Landet, saavel i Sieland, som i Danmarks øvrige Provindser, og tillige befalet, at samme, 3de Maaneder efter dets Bekjendtgjørelse, skal sættes i Kraft:

I.) Om Fattigvæsenets Bestyrelse paa Landet i Almindelighed.

1.)

De Trængendes Forsørgelse paa Landet deles efter Sognedistricterne, saaledes at ethvert af disse antager sig de til samme henhørende Fattige. Saamange Hoved- eller Annex-Sogne, som ere forenede under eet Præstekald, udgjøre tilsammen et Sognedistrikt.

2.)

Fattigvæsenet i ethvert Distrikt bestyres af en Sogne-Commission, i hvilken Præsten, Stedets Politimester, en af de største Lodseiere og 3 eller 4 af de beste Sognemænd (efter Distriktets størrelse) ere Medlemmer. Naar Politimesteren, ved andre Embeds-Forretninger, afholdes fra at møde personlig, har han skriftlig at befuldmægtige en af Sognefogderne paa sine Vegne.

3.)

Alle Fattigvæsenets Distrikter i eet Amt henlægges under en fælleds Direction, bestaaende af Amtmanden, Amtsforvalteren (eller Amtsforvalterne, hvis deraf ere flere), samtlige Herredsprovster, og 2de af de Kgl. Godsers Bestyrere eller andre kyndige Landmand, hvilke af Amtmanden foreslaaes og af Cancelliet udnævnes. Denne Direction for Amtets Fattigvæsen tiltræder Biskoppen, saa ofte hans andre Embedsforretninger det kunne tillade.

4.)

Amts-Directionerne have, i tvivlsomme Tilfælde, at henvende sig til det Danske Cancellie, og til samme

aarligen at indberette Fattigvæsenets Tilstand i alle under ethvert Amt henhørende Sognedistrikter.

II.) Hvilke de Trængende ere, og hvor disse bør forsørges.

5.)

Som trængende til Understøttelse ansees alene de Fattige, der ei ved egne Kræfter, paa lovlig Maade, kan erhverve sig nødtørftig Underholdning, og saaledes uden andres Hielp, enten ganske eller for en Deel, maatte savne den Føde, Klæde, Huuslye, Varme, og Pleie i Sygdoms Tilfælde, som er dem uundværlig til at vedligeholde Liv og Helbred.

6.)

Af saadanne Fattige paaligger det ethvert Sognedistrikt at forsørge alle dem, som i samme ere fødte og opdragne, eller (skiøndt tilforn andensteds hiemmehørende) have Bopæl og Hiemstand der paa den Tid de findes trængende til understøttelse; og ligeledes dem, som i de sidste 3 Aar, enten bestandig, eller dog i længere Tid, end paa noget andet Sted, have der haft Tilhold. og paa lovlig Maade ernæret sig.

7.)

Dog, dersom nogen Fremmed har nedsat sig i Sognedistriktet, med vis Udsigt til, i samme at kunne ernære sig, men siden, ved tilstødende Uheld, er bleven trængende; da bør Distriktet antage sig ham til Forsørgelse, om end næstforegaaende § ikke i øvrigt paa ham kunde være anvendelig.

8.)

Det samme gjelder og, om f. Ex. den Fattiges Tilstand kræver øieblikkelig Hielp; om han ikke beviisligen har opholdt sig saalænge paa noget andet Sted i de Danske Stater, at han der burde forsørges; om hans Fødested ei kan opdages; o. s. v.

9.)

Men, i alle saadanne Tilfælde, bør Amtets øvrige, Fattigdistrikter forholdsmæssigen bidrage til Omkostningerne paa den Fattiges Forsørgelse i det Distrikt, hvor han saaledes er bleven antagen.

10.)

Ligeledes bør og hele Amtet komme, det. Sognedistrikt til Hielp, som ved overordentlige Omstændigheder, eller indtrufne Uheld, for en Tid maatte blive sat ud af Stand til at forsørge dets egne Fattige.

III) De Trængendes Inddeling og Forsørgelse efter deres forskellige Trang.

11.)

De Fattige, som antages til Understøtning, inddeles i 3de Classer.

Til 1ste Classe henhøre alle saa gamle og syge, eller paa Helbred, Førlighed, Sandser og Forstand saaledes svækkede, at de aldeles intet, eller kun saare lidet kan fortjene Livets første Nødvendigheder. Til 2den Classe henhøre Børn, som ere Fader- og Moderløse, eller hvis Forældres Forstand, Helbred eller Sæder ere saaledes beskafne, at Børnenes Opfostring og Opdragelse ikke til dem bør betroes.

Til 3die Classe henhøre saadanne Familier eller enkelte Personer, som formedelst Svagelighed, mange Børn, tiltagende Alder, eller andre saadanne Aarsager, ikke ere i Stand til at fortjene saameget, som behøves til deres, eller deres Børns, nødtørftige Underholdning.

12.)

De Fattige af 1ste Classe, som mangle anden Understøttelse, forsynes af Fattigvæsenet:

- a.) med Kost, hvortil de i Sognet boende, efter Sogne-Commissionens Bestemmelse, have at erlægge det udfordrende, enten i Brød, Meel, Ærter, Gryn, Malt, Flesk, Smør og Ost (hvilke Fødevarer tilbringes dem, som ere saa gamle og svage, at de ikke selv kan hente dem hos Vedkommende) eller i Kornvarer eller Penge; eller og ved den Fattiges Forslegning, paa den for dem og ham beqvemteste Maade, hvor Omstændighederne maatte gjøre saadan Foranstaltning nødvendig;
- b.) med de nødvendigste Klæder;
- c.) med Huuslye og Varme, ved at indtinges til Huse paa dertil beqvemme Steder;
- d.) med Pleie i Sygdoms Tilfælde, hvilken de, hos hvem de Fattige ere til Huse, opmuntres til at forskaffe, eller som paa anden Maade tilveiebringes.

13.)

De til 2den Classe henhørende Børn besørger Sogne-Commissionen indtingede i et eller andet Huus, til

Opfostring og Opdragelse for Distriktets Regning, indtil de kan sættes i Tieneste eller paa anden Maade vorde forsørgede. Og har da Sogne-Commissionen bestandigt Tilsyn med Pleieforældrene, at de tilbørligen opfylde deres Pligter mod Børnene; ligesom og Fattigvæsenet beholder Tilsyn med de allerede forsørgede Børns Underviisning og Opdragelse, indtil disse ere confirmerede.

14.)

Den 3die Classes Fattige understøttes saaledes, at de ikke lide Mangel paa det Nødtørftige, hvorved dem kunde gives Anledning til Betlerie; men at det derhos gøres dem nødvendigt, selv at arbeide for deres Underholdning, saameget som de formaae. For disses Understøtning sørges altsaa, ved, efter Muelighed, at forhielpe dem til noget. med deres Kræfter passende, Arbeide, mod Betaling efter gangbar Priis; og, naar dette ei kan tilstrække, ved anden Hielp, hvilken Hielp dog ikke i Almindelighed bør gives i Penge, men i Fødevarer, Brændsel, Klæder, o. s. v., som anvises dem hos Sognets Beboere, eller for Distriktets Fattigkasses Regning anskaffes.

IV.) Om Fattiges Antagelse til at forsørges i Vedkommende District.

15.)

Det paaligger Sognepræsten, hvem Omhue for de Trængende nærmest er betroet, med Nøiagtighed og Iver at sørge for disses Understøtelse, i Overeensstemmelse med Anordningerne; desaarsag bør enhver, som holder sig berettiget til Sognedistrictets Forsorg, henvende sig til Stedets Sognepræst.

16.)

Sognepræsten afhører enhver sig meldende Fattig, og optegner:

- a.) den Fattiges Navn, Alder og Helbred;
- b.) hvorlænge han har opholdt sig i Districtet, og hos hvem;
- c.) om han tilforn har behøvet eller faaet Understøttelse;
- d.) hans Trang og Aarsagen dertil;
- e.) om han selv kan fortiene noget, og til alle Tider forskaffe sig Arbeide;
- f.) om han ved Aftægt, godgiørende Venner, eller paa anden Maade har nogen Underholdning;

g.) hvormeget han kunde behøve, og hvori han ønsker, at denne Understøtelse maatte bestaae o. s. v.

17.)

Resultatet af denne Undersøgelse, tilligemed den Interims-Forsørgelse, som Præsten har anseet nødvendig til at afhielpede den Fattiges øieblikkelige Trang, og derfor strax tildeelt denne, bekiendtgjøres Sogne-Commissionens øvrige Lemmer ved den første derpaa holdende forsamling, paa det at Commissionen derefter kan antage sig den Fattige, til stadig Understøtning, og bestemme hans Forsørgelsesmaade.

18.)

Befindes det, at nogen, som bør antages til Forsørgelse i Districtet, har Slægtninge eller Venner paa andet Sted, af hvilke han kunde vente nogen Hielp i sin trængende Forfatning, hvis han henflyttede til disse; da kan det, efter Afhandling med det derværende Fattigvæsens Bestyrere, tilstædes ham, at oppebære den Penge-Understøttelse, ham i sit eget District tilkiendes, uagtet han opholder sig udenfor samme.

19.)

Begierer nogen af Sognedistrictets Fattige frie Kuur og Pleie for sig eller sine i Sygdoms Tilfælde, eller Præsten paa anden Maade erfarer at han eller de dertil ere trængende, og derhos skiønner, at en Læges Hielp er fornøden, da medgiver han den Syge en Seddel til Distriktets Læge, om den Syge er i den Tilstand, at han selv kan gaae eller føres derhen; Lægen undersøger da Sygdommens Beskaffenhed, anordner det Fornødne, og meddeler Præsten skriftlig Underretning, om og naar den Syge skal komme til ham igien, samt om noget særdeles ved hans Diæt, Pleie og Forhold bør iagttages; paa det at dermed kan have Indseende.

20.)

Er den Syge ikke i den Tilstand, at han selv kan gaae til Lægen eller føres til ham, da sender Præsten et for Fattigkassens Regning leiet Bud om ingen anden sikker Leilighed skulde gives, til Lægen med et Brev, hvori han, saa nøiagtig, som mueligt, beskriver den Syges Tilstand. Finder da Lægen, at hans personlige Nærværelse er nødvendig, da melder han Præsten i sit Giensvar, hvad Tid han seer sig i Stand til at besøge den Syge, for nærmere at kunne anordne det Fornødne; til hvilken Ende

ham, paa Forlangende, gives frie Befordring fra det Sted, hvor han da opholder sig, og tilbage.

21.)

Præsten, og i hans Forfald den af Commissionens Lemmer blandt Sognemændene, som boer den Syge nærmest, bør, saavidt skee kan, selv indfinde sig hos den Syge; holde Øie med, om Lægens Forskrifter efterkommes, og om Lægemedlerne vedbørligen bruges; erkyndige sig om Sygdommens Aarsag, og Gang, for at kunne gjøre Lægen opmærksom derpaa; og opmuntre til Reenlighed, frisk Luft. Afholdenhed fra skadelig Mad og Drikke o. s. v., i hvilke Henseender de og, efter de af Lægen givne almindelige Forskrifter, drage Omsorg for, at de nødvendige Anstalter føies. Og dersom Afsindighed skulde gjøre det fornødent, at sætte den Syge under Bevogtning for en længere Tid, begieres saadant af vedkommende Øvrighed.

22.)

Fattigvæsenet vedbliver, paa en passende Maade, at understøtte den Syge, der ved Sygdommen er sat tilbage i sin Næringsvei, indtil han igien er i Stand til at ernære sig som tilforn.

23.)

Naar nogen af Distriktets Fattige dør, uden at efterlade sig Slægtninge paa Stedet, som kan og vil sørge for hans Begravelse, da foranstaltes denne for Fattigkassens Regning, og Omkostningerne dertil erstattes af den Afdødes Efterladenskaber, saavidt disse kan tilstrække.

24.)

Udbringes den Afdødes Efterladenskab til mere, end paa ham af Fattigkassen er anvendt, da tilfalder Overskuddet Distriktets Fattigvæsen, saafremt hans Arvinger enten ikke kan, eller ikke vil, erstatte, hvad af Fattigvæsenet til hans Forsørgelse er bleven udgivet.

V.) Om Sogne- eller Districts-Commissionerne.

25.)

De Sognemænd, til hvilke det efter 2 § overdrages at bestyre Districtets Fattigvæsen, i Forening med Sognepræsten, Stedets Politimester og største Lodseier, vælges første Gang af disse, og siden, naar nogen afgaaer, af samtlige Districts-Commissionens Lemmer.

26.)

Formener den, som Valget er falden paa, at have gyldig Aarsag til at undslaae sig for at modtage samme, andrages saadant for Amts-Directionen.

27.)

Næste Søndag, efterat Valget er giort og modtaget, bekendtgjøres dette i Sognet, fra Prædikestolen, med en Opmuntring til de hæderlige Mænd, som ere udnævnte til at antage sig de Fattiges Sag, og en Formaning til Sognets øvrige Beboere, om velvilligen at understøtte disse Mænd i det dem overdragne vigtige Kald.

28.)

De pligter, som især paaligge disse Sogne-Commissionernes valgte Medlemmer, ere:

- a.) At overlægge med Commissionens Øvrige Tilforordnede om alt Fattigvæsenets Fremme i Distriktet vedkommende, og i denne Henseende at meddele de Oplysninger og Raad, som af dem maatte begieres;
- b.) At være Præsten og Stedets Politimester behjælpelige med at udføre de i Forsamlingerne tagne Beslutninger;
- c.) At tilmelde dem, naar nogen Uorden, Hindring, eller Modstand i Fattigvæsenets ordentlige Gang skulde være indtruffen;
- d.) At samle og til Præsten aflevere de frivillige Gaver og andre Bidrag til Sogdenes Fattige, som uden Øvrighedens eller Rettens Foranstaltning kan indkræves;
- e.) At ombære de Fattiges Tavle i Kirken;
- f.) at medvirke til, at Fattig-Forsørgelsens Øiemed i alle Dele kan opnaaes. .

29.)

De vedblive disse Forretninger i 3 Aar. Viser nogen Ulyst eller Forsømmelighed i at udføre de af ham Overtagne Pligter. andrages saadant for Amts-Directionen.

30.)

Sogne-Commissionens Lemmer forsamles almindeligvis 4 Gange om Aaret, nemlig: en af de første Dage i December, Martii, Junii og September Maaneder, paa den Tid og det Sted, som dertil af Commissionen ansees beqvemmet. Forsamlingen, tillyses, fra Prædikestolen, Søndagen tilforn. Præsten indkalder tillige de Fattige og Trængende i Distriktet. , som kunde have noget at begiere eller anmelde, til der at indfinde sig.

31.)

I disse Forsamlinger ordnes de Fattiges Forsørgelse for det følgende Fierdingsaar. Med Hensyn dertil er og enhver, som nyder Understøttelse af Distriktets Fattigvæsen, pligtig til, efter, Commissionens Tilsigelse, at fremstille sig for samme.

32.)

Alt, hvad deri forhandles og besluttes, indfører Præsten i en dertil, paa Fattigvæsenets Bekostning anskaffet og af Amtmanden authoriseret, Protocol; Det Indførte oplæses, og underskrives ved Slutningen af hvert Møde af samtlige Commissionens tilstedeværende Lemmer.

33.)

I hver Qvartal-Forsamling bliver:

- a.) at anmelde: om Sognets Fattig-Kasse i afvigte Qvartal., af en eller anden særdeles Aarsag, har haft nogen overordentlig Udgift;
- b.) modtages de frivillige Gaver og andre Bidrag til de Fattige, som hos Vedkommende ere indsamlede, og indføres i Protocollen; hvorhos bemærkes, hvad deraf forskydes, betales eller afleveres, og til hvem;
- c.) undersøges, om alt det, som i sidste Qvartals-Forsamling blev besluttet og bestemt i Henseende til de Fattiges Forsørgelse, er rigtig efterlevet og udført af Vedkommende;
- d.) gennemgaaes Listen paa de til Underholdning og Forsørgelse indskrevne Fattige, for at undersøge disses udviste Forhold, og om nogle iblandt dem ere bortdøde eller bortreiste, eller deres Kaar saaledes forandrede, eller deres Udsigter til Underholdning for tilkommende Qvartal, ved det for dem tilvejebragte Arbeide, eller paa anden Maade, saaledes forbedrede, at de behøve mindre, eller ingen, Understøttelse i Fremtiden;
- e.) Ligeledes undersøges, om nye Fattige kunde vides, eller have meldt sig, som ere berettigede til Understøttelse i Districtet; eller om de allerede indskrevne Fattiges Kaar skulde være saaledes forværrede, og deres Udsigter til Arbeide og Underholdning saa slette, at dem maae tilstaaes nye eller større Understøtning.
- f.) Med Hensyn til denne anmærkede Af- og Tilgang bestemmes de Fattiges Understøtning for det tilkommende Qvartal, og indføres derefter i Protocollen enhver Fattigs Navn efter den Classe, hvorunder han

henhører, med tilføjet Bestemmelse af den Understøtning, som ham i det tilkommende Qvartal bør tillægges.

34.)

I den Forsamling, som holdes først i December Maaned, fremlægger Præsten et udførligt Forslag til Fattig-Forsørgelsen i det paafølgende Aar, og i samme anfører:

a.) en Fortegnelse over alle de Trængende, som han formener at burde nyde Hielp af Fattigvæsenet, med vedføjet nøiagtig Forklaring over deres Trang, Forfatning og hidtil førte Levnet;

b.) sine Tanker om hvad og hvormeget hver af disse bør gives til Understøtning; og

c.) hvorledes denne, for saavidt den af Sognet, enten i Fødevarer eller Penge, bør udredes, kunde paa dets Beboere være at ligne, i Forhold til enhvers Vilkaar; samt:

d.) Forklaring over de Flere, som maatte have begiert Understøttelse, men som han ei dertil finder værdige.

35.)

Dette Forslag, som indrettes efter et af Amtets Fattig-Direction dertil meddeelt almindeligt Schema, oplæses og giennemgaas af samtlige Commissionens Lemmer, hvis Erindringer derimod korteligen tilføres Protocollen; hvorefter det, ved de fleste Stemmer, fastsættes, hvorledes med de Trængendes Forsørgelse i det tilkommende Aar skal forholdes, hvormeget enhver Fattig bør tillægges i Understøtelse, hvori denne Understøttelse skal bestaae, naar og hvorledes den skal udredes, samt hvad og hvor meget enhver af Sognets Beboere dertil, efter sit eiende Hartkorn, sin Formues Tilstand eller sin Leilighed bør bidrage.

36.)

Ere Meningerne i Henseende til denne Forsørgelses-Plan, eller den foreslagne Ansætning, saaledes deelte, at intet ved fleste Stemmer kan beslattes, da har Præsten at indføre de yttrede Meninger og de for samme fremsatte Grunde i Protocollen; hvorefter en Udskrift af det Passerede strax tilstilles Amtmanden, til hans foreløbige Bestemmelse, eller til Amtsdirectionens Afgjørelse.

37.)

Er Commissionen derimod, enten i det hele, eller ved fleste Stemmer, enig i den af Præsten lagte Forsørgelses-Plan, eller er denne, i Tilfælde af Dissents, ved

Amtmandens eller Amtsdirectionens Resolution bleven bestemt, da oplæses samme næste Søndag fra Prædikestolen tilligemed en kort Beretning om Fattigvæsenets Skiæbne i Districtet i det sidst forløbne Aar. Denne Bekiendtgjørelse tilføies en Opmuntring til samtlige Districtets Beboere, om velvilligen at komme de Trængende til Hielp, med hvad disse, efter de indsamlede Oplysninger, maae ansees at kunne behøve, og saaledes som dette af Commissionen, efter bedste Skiønnende, er bleven Sognets Beboere paalignet. .

38.)

Præsten besørger derpaa en Afskrift af Forsørgelses-Planen ombragt til Oldermændene eller Brandfogderne i Sognet, af hvilke den bekiendtgjøres for samtlige Districtets Beboere, paa det at disse kunne gives Leilighed til at erklære, om de for deres Vedkommende maatte have noget mod Planen og den i samme giorte Ligning at erindre, eller om de maatte findes villige til, hver efter sin Evne, at bidrage noget mere til at lindre de Trængendes Kaar, end det, til hvilket de, efter hvad Commissionen om deres Vilkaar var bekiendt, ere ansatte. I hvilken Henseende saavel Præsten, som Districts-Commissionens øvrige Lemmer, paategne Afskriften, hvad Bidrag de hver for sig ere villige til at yde de Fattige, paa det at Sognemændene, ved deres Exempel, end mere kunne opmuntres til Goddædighed.

39.)

Finder nogen sig med den af Commissionen giorte Ansætning misfornøiet, da bør han at frembringe sin Besværing for Amtets Fattigdirection, men, indtil sammes Resolution indløber, holde sig Sogne-Commissionens giorte Bestemmelse efterrettelig.

42.)

Om. den lagte Forsørgelses-Plan og sammes Udfald har Districts-Commissionen ufortøvet at giøre Indberetning til Amtets Fattigvæsens-Direction.

VI.) Om fattige Børns Skolegang.

41.)

Alle Børn, som nyde offentlig Understøttelse, skal, fra deres 6te Aar, eller i det seneste fra deres 7de Aar af, stadigen søge Skolen; Ligeledes skal de og indfinde sig ved de offentlige Underviisninger, som Præsten maatte give Børn af deres Alder.

42.)

Saadanne Børn nyde ikke alene frie Underviisning i Læsning, Regning, Skrivning, o. s. v.; men skal og af Fattig-Kassen forsynes med de fornødne Bøger og Skrivmaterialier.

43.)

Efterlade Børnenes Forældre eller Pleieforældre at holde dem til stadig Skolegang, saa at disse, uden gyldig Aarsag, enten aldeles eller jevnlig forsømme Skolen, og hendrive deres Tid i Lediggang, da skal Præsten først i Mindelighed foreholde Børnenes Forældre eller Pleieforældre deres Pligter; og, hvis dette ikke frugter, advare dem. i Medhielpernes Overværelse. Bliver ogsaa denne Advarsel uden Virkning, da hensættes Børnene til andre, og den Hielp, som Forældrene eller Pleieforældrene har varet tilstaaet for Børnenes Skyld, fratages hine og anvendes til disses Opdragelse

VII) Om Sogne-Districternes Fattig-Kasser.

44.)

Ethvert Sogns eller Districts Fattig-Kasse har at bestride, hvad Understøtning Sognets Trængende maatte behøve, foruden den Kost, hvormed de efter 12 § af, Beboerne forsynes.

45.)

Denne Kasse bevares hos den af Sogne-Commissionens Lemmer, der tiltræder samme, som største Lodseier i Districtet; Præsten modtager deraf de fornødne Forskud, til løbende Udgifter, hvilke af Sogne-Commissionen anvises ham, og for hvis Anvendelse han til denne aflægger Rigtighed.

46.)

Sognets Fattig-Kasses Indtægter ere følgende:

1mo) Aarlige Bidrag i penge, som ydes frivilligen af Districtets Beboere, eller efter Commissionens Ansætning paalægges disse, i Forhold til hvad Districtets Fattigvæsen behøver. Disse Bidrag indfordres 4 Gange om Aaret, saaledes at Bidraget for det løbende Qvartal stedse erlægges forud. Over dem, som udeblive dermed, og ligeledes over dem, som ei i rette Tid erlægge det Contingent af Fødevarer, hvortil de efter 12 § ere ansatte, indsender Sogne-Commissionen en Fortegnelse til Amtmanden, som besørger Restancerne inddrevne.

2do.) Indtægten af de Fattiges Tavle, som ved en af Commissionens valgte Medlemmer ombæres i Kirken paa Nytaars-Dag, de 3de store Høitider, almindelig Bededag, Søndagen efter den afskaffede Alle-Helgensdag, samt paa enhver Dag, naar der er Communion; og desuden paa den Dag, naar Præsten holder en Vaar- eller Høstprædiken: ved hvilke Leiligheder Menigheden tillige erindres om denne Tavles Bestemmelse, og af Præsten opmuntres til Godgiørenhed mod de Trængende.

3tio.) Overskuddet af Helsingørs Hospitals Tavle, naar nemlig den Sum, der er fastsat for enhver Kirke at svare til bemeldte Hospital, er fradraget.

4to.) Frivillige Gaver, som ved Gaardes, Huses eller Jorders Salg gives af Kjøber og Sælger, eller ved andre i Sognet indtræffende Leiligheder tilfalde de Fattige.

5to.) Hvad der indkommer ved Salget af fundne eller optagne Kreaturer, naar Eieren ikke inden foreskrevne Tid melder sig; og ligeledes hvad der ved Salg af Fattiges Efterladenskaber (24 §) erholdes; samt

6to.) Renter af Capitaler, og Indtægter af Jorder eller andet, som maatte være skienkede eller tillagte Districtets Fattige.

VIII.) Om Amtets Fattig-Kasse.

47.)

Denne Kasse bevares hos Amtsforvalteren, som fører Regnskabet over samme, hvilket til Amts-Directionen indgives: I den nedlægges tillige de Obligationer, som ere Amtets Fattigvæsen tilhørende. Deri modtages og de aarlige Beholdninger fra Districternes Fatttg-Kasser, for saavidt de ikke maatte behøves, som Forskud til det følgende Aars Udgifter, men kunne gøres frugtbringende. De Indtægter, som tilflyde denne Kasse, ere:

a.) Hvad der i Følge Fr. 24 Sept. 1708 (II Post) 13 § ellers skulde tilfalde de forskiellige Herreds-Kasser i Amtet;

b.) hvad der ved de ordinaire eller extraordinaire Retter, saavel som ved Forligelses-Commissionerne, enten som Bøder tildømmes, eller paa anden Maade tilfalder. Amtets Fattige; og

c.) en Fierdedeel Procent af Varer og Løsøre, som paa Landet bortsælges ved offentlig Auction, hvilken Afgift erlægges af Sælgeren.

48.)

Vedkommende Rettens Betiente og Forligelses-Commissioner have hvert Fierdingaar til Amts-

Directionen at indberette, hvad Fattigvæsenet maatte være tilfaldet under deres Jurisdiction i de sidstforløbne 3de Maaneder, og derhos indsende hvad af samme allerede til dem er blevet erlagt. Amtmanden tilstiller Amtsforsvalteren de indkomne Beretninger og Penge, og sørger for, at de Idømte Bøder paa lovlig Maade vorde inddrevne.

49.)

Amtets Fattig-Kasses Bestemmelse er:

- a.) at bidrage til saadanne Trængendes Understøttelse, som, uden at kunne henføres blandt det Districts egne Fattige, hvori de opholde sig, dog i samme blive at forsørge efter 9 §;
- b.) at komme Sogne- Kasserne til Hielp i overordentlige Tilfælde, f. Ex. ved Afsindiges Bevogtning, for saavidt denne maae falde det Offentlige til Last; ved Brandllidtes Understøtning, eller Reisepenge til Skibbrudne, for saavidt andre Districter, end det, hvor saadanne Trængende ere hiemmehørende, dertil bør at bidrage; og
- c.) at afholde Bekostningerne paa Fattiges og Betleres Transport.

50.)

Det aarlige Regnskab over denne Kasse fremlægges og giennemsees i den Amts-Directions-Forsamling, hvori Regnskaberne for Districternes Fattig-Kasser decideres.

IX.) Om Regnskaberne for Districternes Fattig-Kasser og disses Revision.

51.)

Sogne-Commissionerne skal aarligen til Amts-Directionen aflægge Regnskab over Fattigvæsenets Indtægter og Udgifter i deres Districtet, efter et dem, af bemeldte Direction, tilstillet Schema. Bestaaer Districtet af flere Sogne, som i forskellige Amter eller Herreder ere beliggende, aflægges særdeles Regnskab for hvert.

52.)

Regnskaberne, som affattes af Præsten, sluttes til hvert Aars sidste December og, attesterede af Sogne-Commissionens øvrige Medlemmer, at de Fattige have faaet, hvad Regnskabet melder, indleveres til Herredsprovsten inden næstkommende 1 ste Februarii.

53.)

Med Regnskabet fremsendes tillige Districts-Commissionens Protocol, hvori et Duplicat af Regnskabet findes indført ved Slutningen af Commissionens Forhandlinger i det forløbne Aar.

54.)

Naar provsten har sammenholdet det fremsendte Regnskab med Protocollen, og i denne attesteret begges Overeensstemmelse, sender han Protocollen strax tilbage til vedkommende Præst; men Afskriften af Regnskabet beholder han, for nærmere at giennemgaae samme. Denne Revision bør inden 4 Uger være tilendebragt.

55.)

Regnskabet paategnes de af Provsten giorte Anmærkninger, og sendes Provsten tilbage. Denne tilstiller Provsten samme med sine Besvarelser, inden 14 Dage, hvorefter Regnskabet uopholdeligen af Provsten indsendes til Amts-Directionen.

56.)

Forsømmelighed og Uorden, i Henseende til Regnskaberne, behandles efter Fr. 30 Jan. 1793.

X.) Om Amtets Fattigvæsens Direction.

57.)

Amts-Directionens Forsamlinger holdes paa Amtmandens Bopæl 2de Gange om Aaret, nemlig i April og October Maaneder; og, naar Forretningerne ei paa een Dag kan tilendebringes, fortsættes Samlingen de følgende Dage, indtil Alt er afgjort og expederet.

58.)

Naar Amtmanden finder det nødvendigt, kan Directionen ogsaa paa andre Tider af ham sammenkaldes.

59)

Hvad som i den Mellemtid, hvori ingen Directions-Forsamling holdes, behøver at expederes, besørger Amtmanden alene, og afgiver de fornødne Resolutioner i Sager, som ei taale Opsættelse. Om de af ham saaledes føiede Foranstaltninger underretter han Directionen ved næste Samling.

60.)

I øvrigt sørger Amtmanden for, at alle fornødne Oplysninger og Erklæringer i de Sager, som af Directionen skal decideres, betimeligen indhentes, saaledes, at disse Sager, naar den samles, kan være modne til Afgjørelse.

61.)

I disse Amts-Directionens Forsamlinger delibereres over alt, hvad til Amtets Fattigvæsen er henhørende, og afgjøres de til Directionen indløbne Klager; derhos giennemgaaes og decideres i samme de for Amtets og Districternes Fattigkasser aflagte Regnskaber, for hvilke de Vedkommende af Directionen meddeles behørig Qvittering.

XI.) Om Fattigvæsens-Politiet og Straffe for Betlerie.

62.)

For Betlere ansees alle de, som paa Veie eller Gader, i Huse eller Gaarde, ved Ord eller Gebærder, eller ved at fremvise legemlig Bræk, anholde om Almisse eller modtage samme.

63.)

Enhver, som antreffes at betle inden Sognets District, paagribes og overleveres strax til nærmeste Sognefoged eller Oldemand, i Districtet, som optegner saavel den Paagrebnes Forklaring, som deres, der have paagrebet ham. I Beretningen herom anføres tillige, af hvem den aflagte Forklaring, naar saadant maatte behøves, kan bevidnes. Derefter besørger Sognefogden den Paagrebne, tilligemed Beretningen, overleveret Stedets Politimester til Sagens videre Behandling. Hvor Betleres Mængde skulde gjøre det nødvendigt, tillades det Sogne-Commissionerne, for en Tid, at antage 1 eller 2 Betiente, til at opbringe hine. Disse Betiente tillægges en bestemt Løn af Districtets Fattigkasse, og betales desuden med 2 Mk pr. Miil, for at bringe den af dem anholdte, eller til dem overleverede. Betler til Stedets Politimester.

64.)

Betler nogen, istedenfor paa lovlig Maade at søge den Hielp, og Understøtning, hvortil han maatte være trængende, da straffes han 1ste Gang med 14 Dages Fængsel, 2den Gang med Fængsel i 4 Uger, 3die Gang med 1 Aars Arbeide i Forbedringshuset, og ansees, for

hver Gang han siden kiendes skyldig i lige Forbrydelse, med dobbelt Straf mod den han sidst har været idømt.

65.)

Er den, som betler, arbejdsfør og til offentlig Forsørgelse uberettiget, da straffes han den 1ste Gang, han saaledes forseer sig, med 4 Ugers Fængsel, 2den Gang med Fængsel i 8. Uger, og 3die Gang med 2 Aars Arbejde i Forbedringshuset, hvilken sidste Straf, paa lige Maade, fordobles for hver igientagen Forbrydelse.

66.)

Naar en fremmed Betler, efter ustanden Straf, løslades, har han ufortøvet at begive sig bort, saafremt han ikke der paa Stedet strax kan finde og modtage Arbejde. Til Reisepenge meddeles ham, for vedkommende Fattigkasses Regning, saamegen Understøtning, som kan være tilstrækkelig for ham til at naae sit Hiem, hvilken Understøtning beregnes til 4 Sk. Pr. Miil; hvorhos han af Øvrigheden forsynes med det til Reisen fornødne Pas.

67.)

Forældre eller Pleieforældre som enten have befalet deres Børn at betle, eller dertil have givet dem Medhold, eller ikke have hindret dem derfra, naar de vidste, at de betlede ansees, som om de selv have betlet.

68.)

Børn imellem 10 og 15 Aar, som befindes at betle uden Forældrenes eller Plejeforældrenes Forevidende, advares og sættes under strengere Tilsyn. Men hvis de vedblive saadan Vandel, straffes de med Riis.

69.)

Befindes en Skipper eller Færgemand at have overført nogen Fattig, der ei var forsynet med lovligt Pas, da straffes han ikke alene derfor efter Anordningerne, men tilpligtes desuden, saafremt den Fattige inden 3 Maaneders Forløb derefter antræffes i Betlerie, at erstatte alle paa en saadan Betlers Paagribelse og paa Sagens Forfølgning, til dennes Afstraffelse og Bortsendelse, medgaaende Omkostninger.

70.)

Huser nogen en fremmed Fattig i mere, end een Nat, uden derom at have gjort Anmeldelse til Sognefogden,

bøder han 48 Sk. for hver Nat han saaledes tilstæder den Fattige Ophold hos sig.

71.)

Løslader Sognefogden eller Oldermændene, uden Politimesterens Ordre, nogen opbragt Betler, da bøder den første 2 Rdlr og den sidste 1 Rdlr. Løslader nogen af de i 63 § ommeldte Betiente en af ham paagreben eller til ham overleveret Betler, da straffes han med 8 Dages Fængsel paa Vand og Brød.

72.)

Kommer en Fattig fra et Nabo-District saa svag til Sognet, at han ikke formaaer at gaae videre, da beforders han med Vogn, efter Fogdens Tilsigelse, til nærmeste Bye, og saa fremdeles videre, indtil han naaer sit eget Hiem. Men er han saa syg, at han end ikke taaler at kjøres, da forsørgeres han med Pleie for vedkommende Districts Regning, indtil han kommer sig saavidt, at han kan begive sig bort. Dør han, da bekostes hans Begravelse ligeledes paa vedkommende Districts Regning, saafremt hans Efterladenskaber ikke tilstrække til sammes Betaling.

73.)

Alle Fattiges og Betleres Transport, hvad enten den skeer til Fods, eller ved Befordring med Vogn eller Baad, betales af Amtets Fattig-Kasse. Viser nogen sig forsømmelig eller uvillig til at besørge Transporten, naar han efter Omgang tilsiges, da bøder han 1 Rdlr, og betaler desuden den paa Befordringen giorte Udgift.

74.)

Alle Sager, som angaae Overtrædelser mod hvad i denne Anordning er fastsat, behandles ved Politie-Retten i Overensstemmelse med Fr. 2; Mart. 1791, og alle heri ommeldte Bøder tilfalde Amtets Fattig-Kasse.

Kilde: Schous Forordninger, set på Rigsarkivet.